

Obecné poučení

Předponami *s(e)-*, *z(e)-* se od sloves nedokonavých (*končit, trávit, křížit, tížit*) tvoří slovesa dokonavá (*skončit, strávit, zkřížit, ztížit*). Zatímco předpona *z-* má v takových případech pouze zdokonavující význam, předpona *s-* dodává mnohdy ještě význam další.

Psaní předpon *s(e)-*, *z(e)-* ve slovech domácích

Slova s předponou *s(e)-*

Předpona *s(e)-* naznačuje:

- směřování dohromady: *scelit, shromáždit se, spojit, sjednotit, smluvit se, sblížit se*,
- směřování shora dolů, z povrchu pryč: *sklonit, sklopit, shýbnout se, smést*,
- zmenšení objemu, až zánik: *scvrknout se, shořet, shnit*.

U mnohých slov je třeba si způsob psaní pamatovat, neboť původní význam si dnes již neuvědomujeme: *skončit, slevit (sleva; ale zlevnit!)*, *sprovodit, stěžovat si, strávit, stvořit, stýskat si*.

Slova s předponou *z(e)-*

Předponou *z(e)-* se tvoří:

- od nedokonavých sloves dokonavá, která nemají žádný z významů uvedených ve výčtu výše: *moknout → zmoknout, lámat → zlámat, rušit → zrušit, trestat → ztrestat*,
- od podstatných nebo přídavných jmen slovesa mající význam „učinit nebo stát se tím, co znamená slovo základové“: *ocel → zocelit, pochybný → zpochybnit, prostý → zprostit, totožný → ztotožnit*.

U mnohých slov je třeba si způsob psaní pamatovat: *zkoumat, zkoušet, zkusit, zpěčovat se, zpívat, zpověď, zpytovat, zpupný, způsob, zřídít, ztepilý*.

Slova s předponou *s(e)-* i *z(e)-*

Některá slovesa lze psát jak s předponou *s(e)-*, tak s předponou *z(e)-*. U většiny z nich je mezi oběma podobami zřetelný významový rozdíl, popř. rozdíl vazebný: *sběh lidí – válečný zběh, sjednat přednášku – zjednat nápravu, správa domu – novinová zpráva, zhlédnout představení, film, výstavu, dokument – shlédnout z rozhledny dolů, stěžovat si ve škole – ztěžovat práci*. U skupiny sloves mezi podobami s předponou *s(e)-* a *z(e)-* zásadní významový rozdíl není, a je proto možno je psát oběma způsoby: *zcestovat* i *scestovat*, *zkrápět* i *skrápět*.

Psaní předpon *s(e)-*, *z(e)-* ve slovech přejatých

U sloves zakončených na *-ovat* (*aktualizovat, kopírovat, kombinovat, kompletovat, komplikovat, kontaktovat, konstruovat*) je podoba s předponou *z-* vždy správná. Jen u některých z nich lze zvolit i předponu *s-* (*zestylizovat* i *sestylizovat, zkontaktovat* i *skontaktovat, zkompletovat* i *skompletovat, zmontovat* i *smontovat*). Výjimkou jsou pouze ta slovesa, která mají *s-* už v původním jazyku: *skandalizovat* (neexistuje samotné **kandalizovat*), *skandovat, skartovat, skreč – skrečovat, smeč – smečovat*.

Psaní předpon *s(e)-*, *z(e)-* v příslovcích

U příslovcí, která vznikla z předložkových výrazů, se předpony píší v souladu s předložkou původního předložkového výrazu, např. *stěží, shora; zcela, zlehka, zleva, zprava, zpět, zpátky, ztěžka, zblízka* (i *z blízka*), *zdaleka* (i *z daleka*)